

อุปทานแรงงานสตรี: ภาวะความขัดแย้งทางความคิดของแรงงานสตรี

Female Labor Supply: Conflict of Ideas of Female Labor

เพ็ญสุวรรณ อยู่เอี่ยม* และสุปรียา ควรเดชะคุปต์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเลือกสถานที่ทำงานของแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและอยุธยาจำนวนสามโรงงาน โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการแจกแบบสอบถามจำนวน 260 ชุด และข้อมูลทุติยภูมิของการเข้าร่วมกำลังแรงงานของสตรีในปี พ.ศ. 2530–2552 มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณโดยใช้วิธี Binary Response Model ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า อัตราค่าจ้าง รายได้อื่นๆ ที่ไม่ใช่ค่าจ้าง อายุ ประสบการณ์ทำงานและเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานบ้าน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเลือกสถานที่ทำงาน อัตราค่าจ้าง ประสบการณ์ทำงาน และเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานบ้านนั้น มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนอายุและรายได้อื่นๆ ที่ไม่ใช่ค่าจ้างนั้นมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ระยะเวลาในการศึกษา จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานภาพการสมรส นั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังพบอีกว่าทฤษฎีที่ใช้กับผู้ชายและผู้หญิงนั้นไม่แตกต่างกันมาก จึงไม่อาจสรุปได้ว่าสำหรับผู้หญิงแล้วผลของการทดแทนหรือผลของรายได้มีอิทธิพลมากกว่ากัน ในด้านอุปทานแรงงานสตรีการศึกษาพบความขัดแย้งทางความคิดของแรงงานสตรีไทยในเรื่องการเข้าร่วมกำลังแรงงาน ด้านหนึ่งคือรายได้ที่ไม่เพียงพออีกด้านหนึ่งคือภาระครอบครัวในส่วนของ การเลี้ยงดูบุตรและพ่อแม่

คำสำคัญ : อุปทานแรงงานของสตรี ความขัดแย้งทางความคิด

Abstract

This study examines the relationships among factors affecting work place choice of female labor in electronic spare parts and electrical appliances industries in Pathum Thani and Ayutthaya provinces, based on primary data obtained from questionnaires collected from 260 female workers in three selected industrial plants, and secondary data on female labor force participation in B.E. 2530 - 2552. The research data were

* ผู้ประสานงานหลัก

analyzed descriptively and quantitatively using the Binary Response Model. Preliminary results showed that wage rate, other non-wage incomes, age, work experience and household chore facilitating appliances correlated significantly with work place choice. Wage rate, work experience, and household chore facilitating appliances had positive correlations; while age and other non-wage incomes had negative correlations with work place choice of female labor. Other factors such as educational duration, number of children, number of family members, and marital status did not have significant correlation with work place choice. In addition, the researcher found not much difference in application of the same theory to male and female workers. Therefore it is inconclusive whether income effect or substitution effect had more influence on female work labor. Regarding the female labor supply, the study revealed the conflict of ideas about insufficient income on one hand and family responsibility in taking care of the baby, mother and father on the other hand that affected labor force participation.

บทนำ

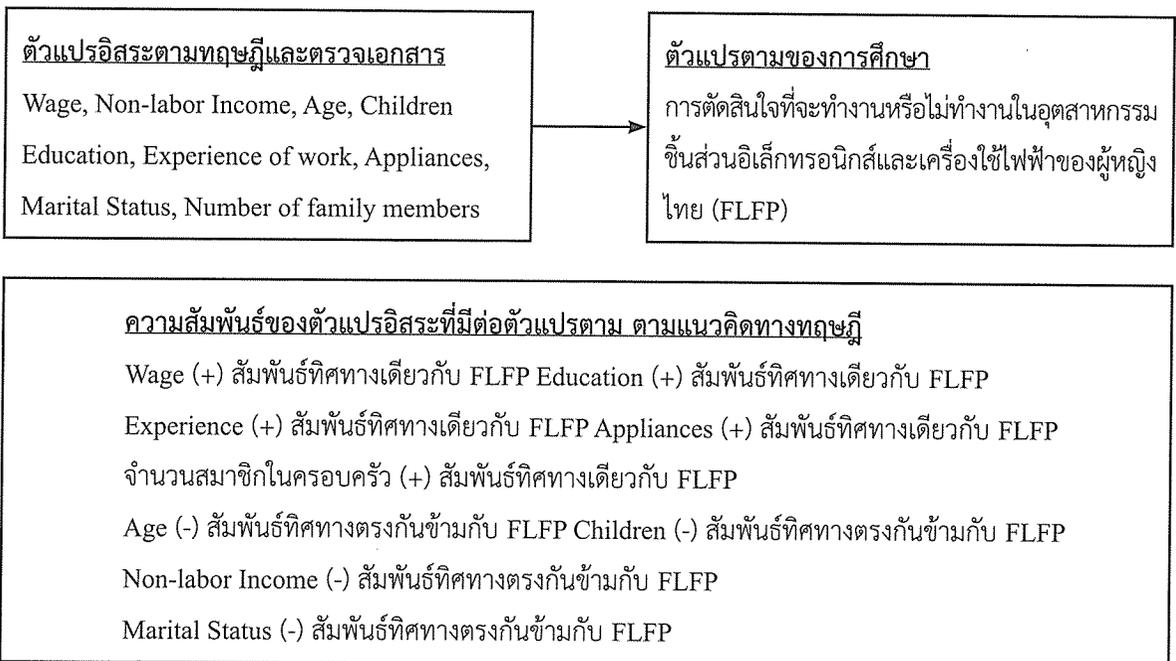
แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตพื้นฐานที่สำคัญเนื่องจาก เป็นผู้ที่ทำให้ปัจจัยการผลิตทั้งหมดผสมกันออกมาเป็นผลผลิต แรงงานมีการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่หลากหลายอยู่เสมอความเข้าใจพฤติกรรมของแรงงานเพื่อวางแผนให้เกิดประสิทธิภาพและความเหมาะสมในการใช้งานจึงเป็นเรื่องสำคัญในการผลิตเพื่อให้ต้นทุนต่ำและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สัดส่วนของแรงงานในประเทศไทยมีจำนวนแรงงานที่เป็นลูกจ้างสูงมาก โดยทั่วไปแรงงานหญิงถูกจัดเป็นแรงงานสำรองเนื่องจากมีความอ่อนไหวในการเข้าออกจากตลาดแรงงานได้ง่ายกว่าแรงงานชาย ดังนั้นแรงงานจะขาดตลาดหรือล้นตลาดในแต่ละช่วงเวลาอาจมีสาเหตุมาจากแรงงานหญิงเป็นส่วนใหญ่ (การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2530–2552) พิจารณาได้จากในช่วงระยะเวลา 23 ปี ตั้งแต่ปี 2530–2552 อัตราการเข้าร่วมกำลังแรงงานของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าอัตราการเข้าร่วมกำลังแรงงานของผู้ชายเกือบจะทุกปี มีเพียง 6 ปีเท่านั้นที่อัตราการเข้าร่วมกำลังแรงงานของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าผู้ชาย ดังนั้นอุปทานแรงงานของผู้หญิงมีความผันผวนมากกว่าอุปทานแรงงานของผู้ชาย จากการประเมินของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมพบว่าจุดแข็งที่สำคัญของอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทยในปัจจุบันคือ เป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์และโดยเฉพาะญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนจำนวนมากในไทยช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประกอบกับไทยมีแรงงานที่มีความชำนาญเป็นพิเศษทั้งความละเอียด ประณีต ซึ่งเหมาะกับความต้องการของอุตสาหกรรมนี้ อีกทั้งประเทศไทยเริ่มพัฒนาขีดความสามารถของศูนย์ทดสอบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลมากขึ้นนอกจากนั้นยังได้รับการส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทยหรือ BOI เนื่องจากรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงขีดความสามารถที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต หากพิจารณาแล้วอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานในสัดส่วนที่สูงเนื่องจากขั้นตอนการผลิตบางขั้นตอนยังจำเป็นต้องใช้แรงงานในการควบคุมเครื่องจักรหรือเพื่อตรวจสอบความละเอียดเรียบร้อยของชิ้นงานอย่างเข้มงวด สำหรับในส่วนของแรงงานในอุตสาหกรรมดังกล่าวนี้พบว่ามีสัดส่วนของการใช้

แรงงานหญิงในสัดส่วนที่สูงมากอุตสาหกรรมหนึ่งเนื่องจากแรงงานหญิงจะมีความได้เปรียบในด้านของความละเอียดเรียบร้อย และความประณีตที่อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้านั้นต้องการ การขาดแคลนแรงงานหญิงโดยที่แรงงานชายไม่สามารถทำได้ดีเท่ากับแรงงานหญิง จึงมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมสำคัญและนำรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือลักษณะอุปทานแรงงานหญิงและปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุปทานแรงงานเพื่อใช้สำหรับการวางแผนด้านแรงงาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาพรวม ลักษณะการทำงาน และการเข้าร่วมกำลังแรงงานของแรงงานสตรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเลือกสถานที่ทำงาน ของแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของไทย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาด้านปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกำลังแรงงานและการเลือกสถานที่ทำงานของแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้หญิงที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ยังอาศัยอยู่ในกำลังแรงงานทั้งที่ไม่ได้ทำงานและทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าจำนวน 3 โรงงาน คือ Minebea ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดอยุธยาและ Nidec และ Precise ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยผู้หญิงทั้งสองกลุ่มต้องอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตั้งของโรงงานทั้งสามเนื่องจากจะได้แสดงถึงความสอดคล้องกับข้อสมมติที่ว่าผู้หญิงทั้งสองกลุ่มนี้มีทางเลือกสองทางเท่านั้น (Binary Choice) คือเลือกที่จะทำงานในโรงงานใดโรงงานหนึ่งในสามโรงงานหรือเลือกที่จะไม่ทำงาน โดยมีจำนวนประชากรในการศึกษาทั้งสิ้น 13,798 คน แบ่งเป็นผู้หญิงที่ทำงานในโรงงาน 11,038 คน และเป็นผู้หญิงที่ไม่ได้ทำงาน 2,760 คน คิดเป็นสัดส่วน 80:20 คำนวณได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 260 ตัวอย่างสำหรับกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยทำการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสที่จะถูกเลือกเท่าๆ กัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งครอบคลุมถึงข้อมูลที่ต้องการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดแรกสำหรับผู้หญิงที่ทำงานอยู่ในสามโรงงานที่ระบุไว้ในขอบเขตและชุดที่สองสำหรับผู้หญิงที่ไม่ได้ทำงานโดยแบบสอบถามในชุดที่ 1 และ 2 ประกอบไปด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้หญิงที่ตอบแบบสอบถาม และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกที่จะทำงานเหมือนกัน ส่วนในชุดที่แรกของผู้หญิงทำงานจะมีคำถามเพิ่มเข้ามาอีกหนึ่งในเรื่องของลักษณะการทำงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อศึกษาถึงจำนวนการเปลี่ยนแปลงและรายละเอียดของแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าในประเทศ พร้อมทั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงงาน จึงได้ทำการศึกษาข้อมูลต่างๆ เช่น ตำรา บทความ ผลงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งข้อมูลสถิติต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการสอบถามกลุ่มเป้าหมายที่ได้ระบุไว้ในประชากรและกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนประมาณ 80 : 20 จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 260 ชุด โดยข้อมูลที่เก็บเป็นข้อมูลแบบตัดขวาง (Cross Section Data) คือทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามในช่วงเวลาเดียวกันในปี 2552

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) ซึ่งอธิบายถึงภาพรวมและลักษณะการทำงานของแรงงานสตรีรวมทั้งลักษณะและพฤติกรรมการเข้าร่วมในกำลังแรงงานของสตรีในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ของไทยโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อการนำเสนอข้อมูลโดยทั่วไปของแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่อง ใช้ไฟฟ้า โดยนำเสนอในรูปแบบของตารางค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) เป็นการศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเลือกสถานที่ทำงานของแรงงานผู้หญิงในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาได้แก่ อัตราค่าจ้าง รายได้อื่นๆ ที่ไม่ใช่ค่าจ้าง อายุ ระยะเวลาประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส การมีบุตร อุบัติการณ์เครื่องอำนวยความสะดวกของครัวเรือน โดยอาศัยความรู้ทางเศรษฐมิติและการวิเคราะห์โดยอิงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Binary Response Model ด้วยโปรแกรม E-View สำหรับ Binary Response

Model คือแบบจำลองที่มีสองทางเลือกที่ใช้อธิบายตัวแปรตามโดยเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับตัวแปรตามที่เป็น ตัวแปรเชิงคุณภาพที่มีสองทางเลือกคือกำหนดให้มีค่าเพียงสองค่าเท่านั้นคือ 1 และ 0

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ในส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบไว้ในแบบสอบถามนั้น พบว่าแรงงานหญิงกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาหลักในเรื่องของรายได้ไม่เพียงพอโดยแรงงานหญิงจะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า อยากให้ภาครัฐนั้นทำการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้สูงขึ้น นอกจากนี้แรงงานหญิงส่วนใหญ่เป็นผู้ที่รับภาระการเลี้ยงดูบุตรและพ่อแม่รวมทั้งผู้ที่มีอาการป่วยหรือทุพพลภาพที่เป็นสมาชิกในครอบครัวของแรงงานหญิงเหล่านี้ จึงส่งผลให้เกิดความกังวลในเรื่องของค่าใช้จ่ายเหล่านี้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้แล้วในกลุ่มของหญิงโสดนั้นยังมีความต้องการที่จะมีครอบครัวแต่ไม่ต้องการที่จะต้องเลิกทำงานหรือออกไปทำงานบ้านหรือเลี้ยงดูบุตร

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเลือกสถานที่ทำงานของผู้หญิงในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าโดยการนำข้อมูลตัวเลขที่ได้จากการสอบถามในเรื่องของรายได้(ค่าจ้างจากการทำงาน) รายได้อื่นๆ ที่ไม่ใช่ค่าจ้าง (รายได้จากอาชีพอื่น ๆ และรายได้จากสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว) อายุ จำนวนปีในการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร เครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานบ้าน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มา Run Regression โดยใช้วิธี Binary Response Model วิเคราะห์โดยวิธี Logit Model ด้วยโปรแกรม E-view เบื้องต้นพบว่าจากสมมติฐาน

H_0 : แบบจำลองไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมของตัวแปรตามได้

H_1 : แบบจำลองสามารถอธิบายพฤติกรรมของตัวแปรตามได้

จากค่าสถิติตารางข้างล่างทำให้เราสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) คือแบบจำลองสามารถอธิบายพฤติกรรมของตัวแปรตามได้ โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์

ตัวแปรอธิบาย	Coefficient	Std. Error	Marginal Effect	ค่าสถิติ Z
อัตราค่าจ้าง (w)	0.1532	0.0491	0.0231	3.1203 ***
รายได้ที่ไม่ใช่ค่าจ้าง (Y_{nn})	-0.0696	0.0159	-0.0105	-4.3895 ***
อายุ (age)	-0.1964	0.0563	-0.0297	-3.4920 ***
ประสบการณ์ทำงาน (exp)	0.5657	0.1154	0.0854	4.9023 ***
จำนวนปีการศึกษา (edu)	-0.1353	0.1009	-0.0204	-1.3403
จำนวนบุตร (son)	0.2485	0.5539	0.0375	0.4486
จำนวนสมาชิกครอบครัว (family)	0.1260	0.1702	0.0190	0.7405
สถานภาพโสด (single)	-0.9793	1.3285	-0.1479	-0.7371
สถานภาพสมรส (married)	-0.9051	1.2630	-0.1367	-0.7166

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ (ต่อ)

ตัวแปรอธิบาย	Coefficient	Std. Error	Marginal Effect	ค่าสถิติ Z
เครื่องซักผ้า (elec1)	-1.4007	1.0162	-0.2115	-1.3784
เครื่องดูดฝุ่น (elec2)	-0.8711	0.5655	-0.1315	-1.5405
ไมโครเวฟ (elec3)	1.3075	0.5708	0.1974	2.2906 **
กระทะไฟฟ้า (elec4)	-1.2283	0.5756	-0.1854	-2.1338 **
ค่าคงที่ (c)	9.0581	2.7560		3.2868 ***

1) ประมาณการแบบจำลอง Logit ด้วยวิธี Maximum Likelihood

2) ค่า Log Likelihood = -53.64 ค่า Likelihood ratio test = 141.033 และค่า $P_i = 0.8147$

3) ค่า pseudo R = 0.5679 (*** ระดับนัยสำคัญที่ 0.01 และ ** ระดับนัยสำคัญที่ 0.05)

1) ปัจจัยในด้านของอัตราค่าจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของผู้หญิง อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันคือ ถ้าอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้น 1 บาท โอกาสของความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ผู้หญิงจะตัดสินใจทำงานเพิ่มมากขึ้นเท่ากับ 0.0231 ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 99

2) ปัจจัยในด้านของรายได้อื่นๆ ที่ไม่ใช่ค่าจ้าง (รายได้เสริมจากอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ใช่ค่าจ้างจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือมรดก โดยผู้หญิงในกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ส่วนใหญ่จะมีรายได้ส่วนนี้จากธุรกิจขายตรง) นั้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมทำงานของผู้หญิง แต่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามคือ ถ้ารายได้อื่นๆ ที่ไม่ใช่ค่าจ้างเพิ่มขึ้น 1 บาท โอกาสของความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ผู้หญิงจะตัดสินใจทำงานลดลงหรือตัดสินใจไม่ทำงาน 0.0105 ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 99

3) ปัจจัยในด้านของอายุนั้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมทำงานของผู้หญิงแต่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามคือถ้าอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี โอกาสของความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ผู้หญิงจะตัดสินใจทำงานลดลงหรือตัดสินใจไม่ทำงานเท่ากับ 0.0297 ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 99

4) ปัจจัยในด้านของประสบการณ์จากการทำงานนั้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมทำงานของผู้หญิง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันคือ ถ้าประสบการณ์จากการทำงานเพิ่มขึ้น 1 ปี โอกาสของความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ผู้หญิงจะตัดสินใจทำงานเพิ่มมากขึ้น 0.0854 ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 99

5) ปัจจัยในด้านของเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานบ้านนั้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมทำงานของผู้หญิง โดยการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดประเภทของเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานบ้านเป็น 4 ชนิดได้แก่ เครื่องซักผ้า เครื่องดูดฝุ่น ไมโครเวฟ และกระทะไฟฟ้า เมื่อได้นำมาแยกประเภทแล้วจะพบว่า ปัจจัยในด้านของเตาไมโครเวฟและกระทะไฟฟ้านั้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมทำงาน โดยเตาไมโครเวฟมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันคือ ถ้าอุปกรณ์ที่ช่วยลดเวลาทำอาหารในบ้านเพิ่มขึ้น 1 ชิ้น โอกาสของความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ผู้หญิงจะตัดสินใจทำงานเพิ่มมากขึ้นเท่ากับ 0.1974 ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 95 แสดงให้เห็นว่าอุปกรณ์ที่ช่วยลดเวลาทำ

อาหารนั้นมีส่วนช่วยเพิ่มชั่วโมงการทำงานของผู้หญิง ในขณะที่ปัจจัยในด้านของกระแสไฟฟ้ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามคือ ถ้าอุปกรณ์ที่ไม่ได้ลดเวลาทำอาหารในบ้านเพิ่มขึ้น 1 ชั่วโมง โอกาสของความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ที่ผู้หญิงจะตัดสินใจไม่ทำงานหรือทำงานลดลง 0.1854 ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 95 นั้นเอง แสดงให้เห็นว่าอุปกรณ์ที่ไม่ได้ช่วยลดเวลาในการทำอาหารนั้นไม่ได้ช่วยเพิ่มชั่วโมงการทำงานของผู้หญิงให้มากขึ้นเลย

6) ส่วนปัจจัยด้าน จำนวนปีการศึกษา จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัว และสถานภาพการสมรส ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมทำงานของผู้หญิงซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎี

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมทำงานได้แก่ อัตราค่าจ้าง รายได้อื่นๆ ที่ไม่ใช่ค่าจ้าง อายุ ประสบการณ์ทำงาน และเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงานบ้านนั้นมีทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามทฤษฎี ส่วนปัจจัยอื่นได้แก่ จำนวนปีการศึกษา จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัวและสถานภาพสมรสไม่มีผลต่อการเข้าร่วมทำงาน โดยผู้ศึกษาขอวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้ปัจจัยอธิบายเหล่านี้มีผลการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามที่ทฤษฎีกล่าวไว้คือ 1) สถานภาพการสมรสและจำนวนบุตร เมื่อผู้หญิงแต่งงานแล้วและมีบุตรผู้หญิงต้องใช้เวลาดูแลบุตรแต่ในการเลี้ยงดูบุตรก็จำเป็นต้องใช้เงินด้วย ประกอบกับบทบาทของผู้หญิงที่เพิ่มมากขึ้นในการหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว บวกกับการมีธุรกิจรับเลี้ยงเด็กอ่อนที่เพิ่มมากขึ้นและเด็กสามารถเข้าเรียนเตรียมอนุบาลได้เร็วขึ้นด้วยจึงส่งผลให้ปัจจัยเหล่านี้ไม่มีผล 2) ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่ไม่มีผลต่อการศึกษาครั้งนี้ เนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้หน่วยธุรกิจเลิกจ้างพนักงานเมื่อแรงงานมีความต้องการที่จะทำงานมากกว่าความต้องการจ้างงานของนายจ้างแล้วนั้น จึงก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “การทำงานต่ำกว่าวุฒิการศึกษา” ดังนั้นในภาวะเช่นนี้การตัดสินใจเข้าร่วมกำลังแรงงานของผู้หญิงอาจไม่พิจารณาถึงปัจจัยด้านระยะเวลาของการศึกษา รวมทั้งจากการที่รายได้ครัวเรือนลดลงทุกคนจึงต้องทำงาน ดังนั้นจำนวนสมาชิกจึงอาจไม่มีผลต่อการตัดสินใจด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาทั้งสองส่วนยังมีความขัดแย้งในตัวเอง คือคำตอบของหญิงกลุ่มตัวอย่างที่อยากมีครอบครัวมีบุตร รวมทั้งมีความกังวลต่อภาระการดูแลสมาชิกในครอบครัวที่แก่ชราหรือเจ็บป่วยพิการนั้นมีผลต่อการต้องลดชั่วโมงการทำงานของผู้หญิงในกลุ่มตัวอย่างลงไป แต่ข้อมูลที่ตอบมาในแบบสอบถามเมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นกลับพบว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่ามีการเกิดภาวะความขัดแย้งทางความคิดในตัวของผู้หญิงเอง ในประเด็นคือแรงงานหญิงมีปัญหาเรื่องรายได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ หากต้องการรายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นผู้หญิงจำเป็นต้องเพิ่มชั่วโมงการทำงานให้มากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันผู้หญิงเองอยากมีครอบครัว ซึ่งย่อมต้องตามมาซึ่งการมีบุตร โดยจะทำให้ไม่มีรายได้หรือต้องขาดรายได้ในส่วนที่เคยใช้เวลาเพื่อการทำงานอย่างเต็มที่ นอกจากนี้แล้วภาระเลี้ยงดูพ่อแม่ที่แก่ชรายังเป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มชั่วโมงการทำงานเพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นของผู้หญิงอีกด้วย ซึ่งภาวะความขัดแย้งทางความคิดนี้อาจมีผลกระทบต่อกุณภาพของแรงงานหญิง และยังสามารถใช้ผลการศึกษาในส่วนของความสัมพันธ์ของปัจจัยแต่ละตัวประกอบการตัดสินใจทั้งในมุมมองของนายจ้างที่ต้องเลือกระหว่างเพิ่มสวัสดิการ (ต้นทุนสูงขึ้น) กับการรักษาแรงงานหญิงที่มีทักษะไว้นานๆ อีกหนึ่งมุมมองในส่วนของรัฐบาลที่ต้องตัดสินใจระหว่างอัตราค่าจ้างมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของผู้หญิงกับอัตราค่าจ้างว่างงาน รวมทั้งเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องควรยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ อาจเป็นในส่วนของ การให้ความรู้ในเรื่องของการคุมกำเนิดที่ถูกต้องเหมาะสม การจัดให้มีสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานรับเลี้ยงคนชราที่ได้คุณภาพมาตรฐานพอที่แรงงานหญิงจะวางใจให้สถานรับเลี้ยงเด็กหรือคนชราเหล่านี้ ดูแลแทนตัวเองได้อย่างสบายใจด้วยราคาที่พอจะรับได้ บทบาทของรัฐเช่นนี้จะช่วยให้อุปทานแรงงานของสตรีนั้นมีความผันผวนน้อยลง อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทดลองเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงในภาคอุตสาหกรรมหรือภาคเศรษฐกิจอื่นๆ แล้วเปรียบเทียบผลของปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ และยังสามารถเพิ่มปัจจัยอื่นๆ เข้าไปได้อีกด้วยซึ่งอาจเห็นมุมมองหรือผลการศึกษาที่จะได้ปัจจัยใหม่ๆ เพิ่มเข้ามาเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- มัทนา พนานิรามัย. (2549). การเปลี่ยนแปลงในแบบแผนการใช้เวลาของคนไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุมาลี ปิตยานนท์. 2535. เศรษฐศาสตร์แรงงาน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bun, Song, Lee, and Soomyung, Jang, and Jayanta Sarkar. 2008. "Women's Labor Force Participation and Marriage : The Case of Korea", *The Journal of Asian Economic*. 19 (2) (April), 138–154.
- Daniele Coen-Pirani, and Alexis Leon, and Steven Lugauer. 2009. "The Effect of Household Appliances on Female Labor Force Participation: Evidence from Micro Data : The Labor Economics", [Online]. Available from <http://www.sciencedirect.com/science.html>. (Access date : 4 May 2009).
- P.F. Apps, and R. Rees. 1996. "Labor Supply, Household Production and Intra-Family Welfare Distribution", *The Journal of Public Economics*. 60 (2) (May), 199–219.

คณะผู้เขียน

เพ็ญสุวรรณ อยู่เอี่ยม

นิสิตปริญญาโท ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

e-mail: phensuwan@hotmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา ควรเคชะคุปต์

อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

e-mail: fecosyk@ku.ac.th